

ESA 2022 15

Финансовите регулатори в ЕС предупреждават потребителите за рисковете, свързани с криптоактивите

Европейските надзорни органи (Европейският банков орган (ЕБО), Европейският орган за ценни книжа и пазари (ESMA) и Европейският орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (EIOPA) — ЕНО) предупреждават потребителите, че много криптоактиви са високорискови и спекулативни. Те не са подходящи за повечето потребители на дребно като инвестиция или като средство за плащане или обмен.

Потребителите са изправени пред реалната възможност да загубят всички инвестирани пари, ако купуват тези активи. Потребителите следва да бъдат бдителни за рисковете от подвеждащи реклами, включително чрез социалните медии и оказващите влияние лица. Потребителите следва да бъдат особено предпазливи по отношение на обещаната бърза или висока възвръщаемост, особено на такива, които изглеждат твърде добри, за да бъдат реални.

Потребителите следва да са наясно с липсата на право на иск или защита, тъй като криптоактивите и свързаните с тях продукти и услуги обикновено попадат извън обхвата на съществуващата защита съгласно действащите правила на ЕС за финансовите услуги.

КАКВО ТРЯБВА ДА ЗНАЕТЕ И ПРОВЕРЯВАТЕ

Следва да сте наясно със специфичните рискове, свързани с криптоактивите и свързаните с тях продукти и услуги, и внимателно да преценявате дали рисковете са приемливи предвид собствените Ви предпочитания и финансово положение. Те включват риска от:

- загуба на всички средства, които инвестирате;
- бързо спадане и повишаване на цените в рамките на кратки периоди;
- превръщане в жертва на измами, оперативни грешки или кибератаки; и
- малка вероятност от право на защита или обезщетение в случай на объркване.

Ако обмисляте закупуване на криптоактиви или свързани с тях продукти и услуги, трябва да се запитате за следното:

- можете ли да си позволите да изгубите всички средства, които инвестирате?
- готови ли сте да поемете големи рискове, за да спечелите обещаните постъпления?

- разбирате ли характеристиките на криптоактива или свързаните с него продукти и услуги?
- предприятията/страните, с които работите, ползват ли се с добра репутация?
- предприятията/страните, с които работите, включени ли са в черен списък на съответните национални органи?¹
- можете ли да защитите ефективно устройствата, които използвате за закупуване, съхраняване или прехвърляне на криптоактиви, включително личните Ви ключове?

Какви са основните рискове?

- **Екстремни колебания в цените:** много криптоактиви са предмет на внезапни и екстремни колебания в цените и са спекулативни, тъй като цената им често зависи единствено от потребителското търсене (т.е. може да няма обезпечавачи активи или друга материална стойност). Може да изгубите голяма сума или дори всички инвестирани средства. Екстремните колебания в цените означават също, че много криптоактиви са неподходящи като средство за съхранение на стойност и като средство за обмен или плащане;
- **Подвеждаща информация:** някои криптоактиви и свързани с тях продукти се рекламират агресивно на обществеността посредством маркетингови материали и друга информация, която може да е неясна, непълна, неточна или дори умишлено подвеждаща. Рекламите в социалните медии например може да са много кратки, с акцент върху потенциалните ползи, но не и върху свързаните с тях високи рискове. Следва също така да внимавате за лица, упражняващи влияние в социалните медии, които обикновено имат финансов стимул да предлагат на пазара определени криптоактиви и свързани с тях продукти и услуги и следователно могат да бъдат пристрастни в съобщенията, които изпращат;
- **Липса на защита:** по-голямата част от криптоактивите и продажбата на продукти или услуги във връзка с криптоактиви не са регулирани в ЕС.² В тези случаи няма да разполагате с правата и защитата, с които разполагат потребителите на регулирани финансови услуги, като например жалби или механизми за обезщетение;
- **Сложност на продукта:** някои продукти, осигуряващи експозиция към криптоактиви, са много сложни, понякога с такива характеристики, които могат да увеличат размера на загубите в случай на неблагоприятни колебания в цените. Тези продукти, предвид тяхната сложност, не са подходящи за много потребители;

¹ Моля, имайте предвид, че ако дадено дружество/страна не е включено/а в черен списък, това не гаранция за безопасни взаимоотношения с него/нея

² Някои държави членки в ЕС са въвели национални правила за регулиране на определени криптоактиви и свързани продукти или услуги. Освен това от доставчиците на някои видове услуги за криптоактиви, включително услуги по обмен и доверителни услуги, се изисква да бъдат лицензирани или регистрирани за целите на борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма. Моля, направете справка със съответния компетентен орган за повече подробности.

- **Измами и злонамерени действия:** съществуват множество фалшиви криптоактиви и измами и трябва да знаете, че единствената им цел е да ви лишат от парите Ви, като използват различни техники, например фишинг;
- **Манипулиране на пазара, липса на прозрачност на цените и ниска ликвидност:** начинът на определяне на цените на криптоактивите и изпълнение на сделките на борсите, често не е прозрачен. Държането на някои криптоактиви също е силно концентрирано, което може да оказва въздействие върху цените или ликвидността. Поради това може да не получите справедлива цена или третиране, когато купувате или продавате криптоактиви, или да нямате възможност да продадете криптоактивите си толкова бързо, колкото бихте искали, при липсата на потенциален купувач. Многократно е съобщавано за случаи на манипулиране на пазара; и
- **Хакерски атаки, оперативни рискове и въпроси, свързани със сигурността:** технологията на разпределения регистър, която стои в основата на криптоактивите, може да носи специфични рискове. Няколко емитенти и доставчици на услуги за криптоактиви, включително криптоборси и доставчици на портфейли, са се сблъскали с кибератаки и сериозни оперативни проблеми. Много потребители са загубили криптоактивите си или са понесли загуби поради такива хакерски атаки и сринове или защото са загубили личните си ключове, осигуряващи достъп до техните активи.

Обща информация

Настоящото предупреждение се основава на член 9, параграф 3 от учредителните регламенти на ЕНО³. То следва по-ранни предупреждения относно рисковете от купуване/държане на криптоактиви.^{4,5,6}

Криптоактивите могат да се определят като цифрово представяне на стойност или права, които могат да се прехвърлят и съхраняват по електронен път посредством технологията на разпределения регистър или подобна технология.

³ Регламент (ЕС) 2019/2175 на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2019 година за изменение на Регламент (ЕС) № 1093/2010 за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски банков орган), ОВ L 331, 15.12.2010, стр. 12; Регламент (ЕС) № 1094/2010 за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване), ОВ L 331, 15.12.2010, стр. 48; Регламент (ЕС) № 1095/2010 за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски орган за ценни книжа и пазари), ОВ L 331, 15.12.2010, стр. 84.

⁴ЕБО (2013 г.), [Предупреждение до потребителите относно виртуалните валути](#), 12 декември

⁵ЕНО (2018 г.), [ESAs warn consumers of risks in buying virtual currencies \(ЕНО предупреждават потребителите относно рисковете при купуването на виртуални валути\)](#), 12 февруари

⁶ESMA (2021 г.), [ESMA sees high risks for investors in non-regulated crypto-assets \(ESMA счита, че съществуват големи рискове за инвеститорите в нерегулирани криптоактиви\)](#), 17 март.

ЕНО отбелязват нарастващата потребителска активност и интерес към криптоактивите, включително т.нар. виртуални валути, и появата на нови видове криптоактиви и свързани с тях продукти и услуги, например т.нар. незаменяеми токени (NFT), деривати, чиито базови, свързани с дялове животозастрахователни полици са криптоактиви, като криптоактивите са базови и децентрализирани финансови (DeFi) приложения, които генерират висока и/или бърза възвръщаемост. ЕНО са загрижени, че все по-голям брой потребители купуват тези активи с очакването, че ще получат добра възвръщаемост, без да осъзнават свързаните с тях големи рискове.

През септември 2020 г. Европейската комисия представи законодателно предложение за регламент относно пазарите на криптоактиви.⁷ В предложението е предвидена всеобхватна рамка за регулиране и надзор на емитентите и доставчиците на услуги за криптоактиви с цел защита на потребителите и целостта и стабилността на финансовата система. На потребителите обаче се напомня, че предложението продължава да зависи от резултата от съвместния законодателен процес.⁸ Понастоящем потребителите няма да се ползват от никоя от гаранциите, предвидени в това предложение, докато то не бъде прието и не започне да се прилага.

Към датата на настоящото предупреждение има повече от 17 000 различни криптоактива, като някои от тях понякога се наричат „виртуални валути“ или цифрови „монети“, или „токени“.⁹ Най-популярните към днешна дата криптоактиви включват биткойн и етер, които заедно представляват около 60 % от общата пазарна капитализация на криптоактивите. Потреблението на енергия на някои криптоактиви е високо, например от процеси на „копаене“ и валидиране, а потребителите следва да са наясно с тяхното въздействие върху околната среда.¹⁰

⁷ Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно пазарите на криптоактиви и за изменение на Директива (ЕС) 2019/1937, COM/2020/593, 24.9.2020 г.

⁸ [Обикновената законодателна процедура — Consilium \(europa.eu\)](#)

⁹ Източник: Coinmarketcap.com, данни към 3 март 2022 г.

¹⁰ За повече подробности вж. например Cambridge Centre for Alternative Finance (2022), [„Cambridge Bitcoin Electricity Consumption Index“](#)